

Kísértés – bűn – bűnbánat

(Mk 1,12-15)

Nyúlfarknyi szöveg a kísértésről, a bűnről és a bűnbánatról, de mászások kőként telepszik ránk ennek a három szónak a súlya, ha magunkra gondolunk!

Kísértés

Jézus megkísértését bővebben Máté beszéli el a maga keletiesen színes beszédmódján, és már számtalanszor hallottuk, hogy Jézus próbatételéről szólnak a sorok: arról, hogy küldetését a gazdagság (kenyér), a hatalom (politika) és a bódítás (vallás) útján teljesítse-e, vagy a szegénység, a szolgálat és szelídség keskeny Útját válassza. Ő eldöntötte, hogy a keskeny és veszélyes utat választja, mert amíg az ígéretes széles út a földi pokolba vezet, a kockázatos keskeny út egy új Ország ígérését hozza a Földre.

A Jordántól a pusztáig az Atya Lelke vezette Jézust, és meg kellett szenvednie, hogy a nagyság keresése helyett a kicsiség programját válassza. Ez a kísértés elkísérte rövid élete végéig, de nem az Atya volt a kísértő, ahogy a tévesen megfogalmazott Mi Atyánk-imádságmintából gondolhatnánk: „*Ne vigy minket a kísértésbe!*”, mert csupán a szabadság lehetősége az, ami képesé tesz minket a jó vagy a rossz választására. A pápával együtt ezért is változtatják meg sokan a szöveget: „*Erősíts minket a kísértésben!*”, hogy a jót válasszuk.

Bűn és büntudat

Az ember jóságán az erkölcsi jót értjük, a bűnön pedig az erkölcsi rosszat. Valahol a lelke mélyén az ember mindig tudja, hogy mi a helyes és jó, de paradox módon még a bűnben is a jót keresi, az örömet, a boldogságot. Jól látja az első Jánoslevél írója, hogy világunkban kísért minket „a test kívánsága, a szemek kívánsága és az élet kevélysége” (1Jn 2,16).

Ha engedünk a csábításoknak, előbb-utóbb büntudatot érzünk. De a büntudat kellemetlen. Olyan, mint a fájdalom a fizikai sérüléskor, csak nem fizikai fájdalmat érzünk, hanem a büntudat azt jelzi, hogy megsértettem a saját cél- és normarendszeremet. Egyben azt is jelzi, hogy a felettes énem vagy a közösség meg fogja torolni a normaszegést. A büntudatnak mind a két formája

kínózni kezdi az embert, gyötri a „lelkifurdalás”.

Az idők folyamán a büntudat feloldásának két formája alakult ki: a vezeklés és a jóvátétel. Aki vezekel, megbünteti önmagát, és ezzel mintegy helyrebillenti a mérleget önmaga normái, illetve önmaga és a közösség között. A jóvátétel ténylegesen kártérítést jelent annak, akinek kárt okozott, és így helyreállítja a normatörés következtében megbillegent egyensúlyt. Mindkét büntudatoldási kísérlet értékes lehet, az egyik az elvi rendezést jelenti, a másik a gyakorlatit is.

Az újkor másképp akarja megoldani a bűn és büntudat problémáját: A legdurvább kijelentés az, hogy nincs erkölcsi norma: „Minden szabad!” Persze ennek következményei lesznek. – De a normák megszegéséből fakadó kényszerű büntudattól megszabadulhatunk úgy is, hogy érvénytelenítjük magunkban a normarendszert, és cinizmusba vagy tompult közönybe menekülünk. – Vagy cinikus legitimációval védekezünk a régi és új normák zavara és a korrupt világ megtapasztalása ellen: „Mindenki így csinálja...”, „Mindenki lop...”, „Mindenki megcsalja a házastársát...” stb. – De védekezhetünk a felelősség infantilis áthárításával is: „Nem tehetek róla, én is jobban szeretném, de nem lehet, ez van a génjeimben, az ősök a felelősek...” stb. – És védekezhetünk a büntudat ellen a büntudat kivettetésével is, a bűnbakképzéssel, mint például Hitler, aki saját tisztátalanságának, bűnösségének tudatát kivettette ellenfeleire, elsősorban a zsidókra. – És „legjobb védekezés a támadás”...

A képlet egyszerű: ha számomra nincs erkölcsi norma, akkor nincs normaszegés, nincs büntudat, nem kell bűnbánat, sem jóvátétel...

Bűnbánat

Nem kell bűnbánat!

Vajon fölösleges lenne Jézusnak az a beköszöntője, amely az evangéliumok görög szövegében így hangzik: „*Metanoείτε!*”? Ezt többféleképpen fordítják: „*Térjetelek meg!*”, „*Tartsatok bűnbánatot!*” A pontos fordítás szerint: „*Fordítsatok gondolkodásmódokat és érzésvilágokat, és az életeteket!*”

De talán mégis van ennek létjogosultsága! Mert úgy tűnik, nincs menekvés. Lehet tagadni a bűntényét, megtagadni a normákat, nem foglalkozni a bűnnel. És akkor mi történik? A bűn kezd el foglalkozni az emberrel.

Egy régi példa jut ilyenkor eszembe. Egy fiatal, aki sokszorosán félrelépett, cinikusan félrelökött minden bűnről való papolást, szerencsétlenül a metró alá esett, és a szerelvény kereke levágta az egyik lábát. A kórházi ágyon azt mondta a barátjának: „Megérdemlem.” Pedig biztos, hogy a baleset és a bűnei között semmi kapcsolat nem volt, de a bűn és a büntudata így tört elő.

A bűn és a normaszegés nem hagyja békén az embert. Úgy tűnik, mégis vannak örök erkölcsi normák az emberszívbe vésvé, ahogy a csillagok rendje is meghatározott rend. A bűn előbb-utóbb jelentkezik, minden elfojtási kísérletünk ellenére is. Nincs menekvés önmagunk elől.

Metanoia

Van menekvés!

Emlékszünk, Keresztelő János is ugyanazt a megtérést hirdette a Jordánál, amikor mozgalmába fogadta a vízbemerítéssel a jobbulni vágyókat. Csakhogy ő csupán vízzel keresztelt, és vérzivataros büntetést helyezett kilátásba azokkal szemben, aki megmaradnak bűneikben.

Jézus nem hitt ebben. Az evangéliumszerkesztő már János szájába adja a különbséget közte és Jézus között, nevezetesen azt, hogy Jézus „*Lélekkel fog keresztelni!*” (Mt 1,8). Jézus pedig valóban nem fejszével állt a bűnös ember elé, hanem azzal az örömmel, hogy „*Itt a kedvező idő! Elérkezett az Isten Országga. Fordítsatok meg a gondolkodásotokat és életviteleteket, és higgyetek az örömmel!*”

Jézus mai szóval altruizmust hirdetett, az egoizmus helyett a másik ember, a mások központba helyezését. Az Én helyett a Te és a Mi felé fordulást, mert ha csak a magam boldogságát keresem, akkor „(önző) szeretetem belém rohad”, ahogyan az ének mondja. De ha szívem és lelkem a másik és mások javát, boldogságát keresi, akkor mások boldogságával együtt a saját boldogságomat is megkaphatom.

Kovács László